

I. HET OUDE TESTAMENT

I. A. Het Hebreeuwse zelfstandig naamwoord *almaanaah/ almaanoewt* – *weduwe/ weduwschap*

Onderstaande gegevens zijn verzameld uit Gesenius' Hebr. und Aram. Handwörterbuch; 16^e Aufl. 1915 en Abr. Trommius, Nederlandse Concor-dantie. Zie onder I.A.a

I.A.a. Betekenis van de tekstgegevens

אַלְמָנָה (ass. *almattu*, pl. *almanāti*; ar. *أرملة*, ag-aram. *ארמלה* APO 1 20, j. a. *אַרְמִלָּהָ*, syr. *ܐܪܡܠܗܐ*; ph. in *אַלְמָנָה* Witwenschaft; vgl. Brockelm., VGr 1 220. 373; n.Nöld., MG 128. Růžička, KD 44. 104 v. *ألم* Schmerz empfinden; n. Barth § 151^a v. *ألم*, vgl. *أرْمَلٌ* dürftig, hilflos; anders Bauer, ZDMG 67 342ff.) pl. **אַלְמָנוֹת**, m. suff. **אַלְמָנוֹתַי** f. — Witwe Gn 38 11. Ez 22 25 (s. d. f. W.) u. ö., als hilfsbedürftig Ex 22 21. Dt 10 18 u. ö. Bildl. v. Staate Jes 47 8 (vgl. V. 9 u. 54 4); s. Haupt, AJSL 23 226. Zu Ex 19 7 s. d. f. W.

אַלְמָנוֹת* m. suff. **אַלְמָנוֹתַי** pl. — Jes 13 22 Paläste, s. v. a. **אַרְמָנוֹת**, wie einige Mss. lesen. Ebenso Ew., Grätz Ez 19 7 (Hitz., Corn., Berthol.: **אַלְמָנוֹתַי**, vgl. SBOT), Corn. Ez 22 25 (l. **אַלְמָנוֹתַי**).

אַלְמָנוֹת* (s. zu **אַלְמָנָה**) cstr. **אַלְמָנוֹת**, m. suff. **אַלְמָנוֹתַי** u. **אַלְמָנוֹתַיְךָ** (Ges. § 91^b) — Witwenschaft Gn 38 14. 19; bildl. Jes 54 4. Üb. 2 S. 20 3 s. zu **אַרְמִיָּהוּ**.

Almaanaah:

- behoeftig, hulpeloos
- weduwe: Gen.38:11; Ez.22:25 (+ soortgelijke teksten als hulpbehoevend; Ex.22 :22; Deut.10:18 o.a.)
- figuurlijk van staat: Jes. 47:8 (vgl. vs.9 en 54:4)

Almenoowt

- Jes.13:22 (?); Ez. 22:25

Almenoewt

- weduwschap: Gen.38:14, 19
- figuurlijk: Jes.54:4

I.A.b Samenvatting + toepassing

Bovenstaande gegevens uit Gesenius zijn aangevuld met de opsomming die te vinden is in Trommius, verwerkt in het onderstaande. Wanneer we deze gegevens rubriceren, komen we tot de volgende kenmerkende opmerkingen en aanbevelingen:

1. God beslecht de twistzaak van de weduwe. God hoort hun geroep. Beledig haar nooit. (Ex. 22:22, 24); de Heere houdt de wees en de weduwe staande (Ps. 146:9); Hij zal de landpalen der weduwen vastzetten (Spr. 15:25); vgl. Jes. 1:17, 23. Maar hoe vreselijk is het anderzijds, als God gaat oordelen, zodat priesters vallen door het zwaard en hun weduwen niet wenen (Ps. 78:64: zoals in Silo); en als de Heere Zich niet over hun wezen en hun weduwen zal ontfermen (Jes. 9:16); als de weduwen de buit van de verdrukkers worden en men de wezen zal plunderen (Jes. 10:2); als er meer weduwen zullen zijn dan zand der zeeën (Jer. 15:8); dan zal Jeruzalem als een weduwe zijn geworden (Klaagl.1:1); het volk van God zal klagen: wij zijn wezen zonder vader, onze moeders zijn als de weduwen (Klaagl. 5:3). Helaas, dat is te danken aan Israëls zonden; want zij hebben in u (Jeruzalem) de wees en de weduwe verdrukt (Ez. 22:7, 25); haar weduwen vermenigvuldigen haar in het midden van haar (Ez. 44:22);

2. God is een God Die het recht van de wees en de weduwe doet (Deut. 10:18a; 14:29). God is een Vader der wezen en een Rechter der weduwen (Ps. 68:6): Vervloekt die het recht van de vreemdeling, van de wees en van de weduwe buigt (Deut. 27:19). U zult hen niet verdrukken (Jer. 7:6; 22:3; Zach. 7:10). Vgl. Mal. 3:5. Blijf van een weduwe af; zij is

een gemakkelijke prooi van geweldhebbers. Een weduwe heeft geen man die haar verdedigt. Zij staat rechtloos in 't leven.

3. Telkens aan het eind van een derde jaar in de herfst na de voltooiing van de oogst worden de tienden neergelegd, in dit geval niet in het heiligdom, maar in de nabij gelegen steden; die zijn bestemd voor de daar wonende levieten, de vreemdelingen en de weduwen als een bijdrage voor hun levensonderhoud (Deut. 14:28v; 26:12vv).

4. Ook zullen de weduwen met de leviet, de vreemdeling en de wees deelnemen aan de feestelijke offermaaltijden op het feest van de weken en op het loofhuttenfeest (Deut. 16:11, 14).

5. Wat achtergelaten is bij de oogst op de akker of aan de olijfboom of in de wijngaard zal ook voor de weduwe zijn (Deut. 24:19, 20, 21). Zo kon ook Ruth in het levensonderhoud van haar en Naomi voorzien, door aren te lezen op Boaz' akker.

6. U zult het kleed van de weduwe niet te pand nemen. Hoe zou zij in koude nachten ooit warm worden zonder (wellicht haar enige) kleed (Deut. 24:17). Ook is het onverantwoord om de os van een weduwe (= haar levensonderhoud) te pand te nemen (Job 24:3). Een slechte zaak is het evenzeer, als iemand weduwen ledig wegzendt; volgens Elifaz heeft Job dat gedaan (Job 22:9). Aan de weduwen niets goed doen, is kwalijk (Job 24:21). Job daarentegen betuigt, dat hij het hart der weduwen vrolijk deed zingen (Job.19:13) en de ogen der weduwen niet heeft laten versmachten (Job31:16)..

7. Gods bijzondere zorg voor een weduwe blijkt overduidelijk uit de geschiedenis van de zoon van de weduwe te Zarfath die Elia verzorgt; hij wordt door Elia uit de dood weer levend gemaakt (1 Kon. 17:9, 20). Welk een Godswonder. In Luk. 4:25v lezen we, dat er in Elia's dagen vele weduwen in Israël waren, toen de hemel drie jaar en zes maanden gesloten was en er grote hongersnood werd over het gehele land, maar dat Elia door God gezonden werd naar een weduwe in Sarepta Sidonis. Blijkbaar is de God van Israël ook de God van weduwen in heidenlanden.

8. En dan is daar de weduwe, de vrouw van een profeet die onder grote druk staat van een schuldeiser die zij niet betalen kan. En wat doet dan Elísa. Hij laat haar een hele serie vaten bijeenhalen die door haar zonen allemaal met een enkel flesje met olie worden volgegoten; daarna worden die vaten verkocht en met de opbrengst ervan worden de schuldeisers betaald. Is dat geen groot wonder? De Heere bewaart de vreemdelingen; Hij houdt de wees en de weduwe staande (Ps. 146:9a).

9. Het toppunt van de goddeloosheid is het, als de goddelozen de weduwe en de vreemdeling doden en de wezen vermoorden (Ps. 94:6). Anderzijds is het hun verdiende straf als de kinderen van de goddelozen wezen worden en hun vrouw weduwe (Ps. 109:9).

10.. Jeruzalem wordt in Klaagliederen voorgesteld als een weduwe. Staat niet ook de gemeente van het nieuwe verbond als een weduwe in de wereld? Miskend, eenzaam en verlaten, hopen op de Heere alleen?

Over weduwschap:

Thamar is de schoondochter van Juda; zij legt de klederen van haar weduwschap van zich aflegt, gaat als een hoer aan de kant van de weg zitten en wordt door haar schoonvader bevrucht (Gen. 38:14); daarna trekt Thamar de klederen van haar weduwschap (weer) aan (Gen. 38:19). Een gruwelijke geschiedenis uit de patriarchale tijd.

Jes. 54:4: Vrees niet want gij zult niet beschaamd worden..en gij zult de smaad van uw weduwschap niet meer gedenken. Zie boven (punt 10)

Jer. 51:5: Want Israël of Juda zal niet in weduwschap gelaten worden van zijn God, van de Heere der heirscharen (hoewel hunlieder land vol schuld is), van de Heilige Israëls.

Over een weduwvrouw (isja' almaanaah): 2 Sam. 14:5; 1 Kon. 7:14; 11:26, 17:9, 10.

Bepalingen voor priesters/ hogepriesters

- a. Een priester moet niet trouwen met een weduwe, of verstotene, of ontheiligde hoer..., maar met een maagd.. (Lev. 21:14).
- b. Een priesterdochter die weduwe is of verstotene (zonder kinderen) kere weer terug naar haar ouderlijk huis (Lev. 22:13)
- c.. Een hogepriester mag niet trouwen met een weduwe, of een verstotene door haar man, of ontheiligde hoer..., maar met een maagd uit Israël/uit de priesterstam (Lev. 21:14; vgl. Ez. 44:22....).
- d. Een dochter van een priester die weduwe of een door haar man verstotene is (zonder kinderen), moet terugkeren naar haar 's vaders huis; als zij kinderen heeft, blijft zij tot de familie van haar man behoren (Lev. 22:13);
- e. Num. 30:9 gaat over een gelofte van een weduwe of verstotene die rechtsgeldig is behalve als haar man die teniet maakt.

Niet direct van belang voor ons onderzoek: 2 Sam. 20:3 gaat over tien bijwijven, door David opgesloten in een huis van bewaring tot hun dood, levende als weduwen; in Job 27:15 waar van de goddelozen wordt gezegd, dat hun weduwen niet eens wenen; Jes. 47:9 (over de beroving van kinderen en weduwschap van Babel).¹

II. HET NIEUWE TESTAMENT

II.A. Het Griekse woord voor weduwe dat het NT gebruikt is **χήρα**

II. A.a *Tekstgegevens/ korte omschrijvingen (volgens Trommius.....).*

- Gij eet de huizen der weduwen op.(Matth. 23:14)
- Welke de huizen der weduwen opeten. (Mark..12:40)
- Het penninkje der weduwe (Mark.12:42, 43; Luk. 21:2, 3)
- Zij was een weduwe van omtrent 84 jaren (Luk. 2:37)
- Er waren vele weduwen in Israël. (Luk.4:25)
- Een vrouw, die weduwe was (Luk. 4:26)
- Zoon zijner moeder - en zij was weduwe (Luk.7:12)
- Er was een zekere weduwe in deze stad (Luk.18:3)
- Omdat deze weduwe mij moeilijk valt (Luk.18:5)

¹ Widows to be treated with kindness (Ex 22:22 De 14:29 16:11,14 24:17,19-21 26:12 27:19) etc. In the New Testament the same tender regard for them is inculcated (Ac 6:1-6 1Ti 5:3-16) and exhibited. Aldus: Easten Bible Dictionary in Bible Works

- Die der weduwen huizen opeten (Luk.20:47)
- Omdat hunne weduwen verzuimd werden (Hand. 6:1)
- En al de weduwen stonden bij hem (Hand.9:39)
- Ik zeg de ongetrouwden en de weduwen (1 Kor. 7:8)
- Eer de weduwen die waarlijk weduwen zijn (1 Tim.5:3)
- Maar zo enige weduwe kinderen heeft (1 Tim.5:4)
- Die nu waarlijk weduwe is (1 Tim.5:5)
- Een weduwe, ééns mans vrouw (1 Tim.5:9)
- Neem de jonge weduwen niet aan.(1 Tim. 5:11)
- Ik wil dan, dat de jonge weduwen huwelijken (1 Tim.5:14)
- Zo enig gelovig man weduwen heeft (1 Tim.5:16)
- Wezen en weduwen bezoeken in hun verdrukking (Jak.1:27)
- Ik - ben gene weduwe (Openb.18:7).

II.A.b. Samenvatting + toepassing

(in het navolgende heb ik o.a. een aantal fragmenten opgenomen uit preken die men kan vinden in mijn website).

1. Wat we in het OT veelvuldig tegen zijn gekomen, ontbreekt ook niet in het NT: het onrecht dat weduwen wordt aangedaan. Hoe gemakkelijk worden juist zij een prooi van kwaadwilligen die op winstbejag uit zijn. Jezus verwijt de Schriftgeleerden en Farizeën hun schijnvroomheid: zij wandelen graag in lange kleren, worden maar het liefst gegroet op de markt (rabbi, rabbi), zitten vooraan in synagogen en bij maaltijden, bidden lang (vurige voorbeden), maar eten ondertussen de huizen der weduwen op (Matth. 23:14; Mark. 12:40; Luk. 20:47). Zij schijnen weduwen hoog te houden, maar halen van hen wat er te halen is en beroven hen van hun bezit. Schandelijke daden. Zij hadden beter kunnen weten. Wij ook.

2. Trouwens zelfs bij hooggeplaatste rechters klopten weduwen in Jezus' tijd nog al eens tevergeefs aan om recht gedaan te worden. Daarvan vertelt de gelijkenis van Luk.18:1vv het trieste verhaal van een rechter die God niet vreesde en geen mens ontzag. Een weduwe had al vele malen haar zaak bij hem bekend gemaakt. Maar als hij haar verhaal aangehoord had, deed hij altijd, alsof zij lucht was.² Totdat hij met schrik bedacht, dat die vrouw hem wel eens een blauw oog kon slaan, als hij weigerde om haar te woord te staan. Dus geeft hij haar noodgedwongen tenslotte de aandacht die zij verdient. En wie durft dan nog te denken, dat God geen recht doet aan Zijn uitverkorenen die dag en nacht tot Hem roepen?³

² In de tijd van het NT waren er in alle belangrijke plaatsen in Palestina rechtbanken waaraan de Romeinen kleinere zaken overlieten; ook in veel steden buiten Palestina (b.v. in Sardes, Josefus Ant. 14.10.17) behartigden de Joden hun eigen rechtszaken. Het N.T veronderstelt het bestaan van zulke rechtbanken in Matth. 5:22; 10:17; Mark. 13:9; Luk. 12:14,58; vgl. 18:2. Aldus Bijbels Woordenboek in Online Bijbel. De rechter in de gelijkenis bij wie de zaak van de weduwe aanhangig is gemaakt, heeft blijkbaar in het 'gerechtshof' veel macht (misschien wel alleenmacht).

³ 'And will he be slow to help them?' Dit lijkt mij een betere weergave van de grondtekst dan de St. Vert.: 'hoewel Hij lankmoedig is over hen'; de Kantteke-ningen van de Statenvertaling leggen dit uit als: langzaam schijnt daartoe te komen. De Herz. Statenvertaling leest: Hoewel Hij hen soms lang laat wachten'. Dat lijkt me niet de bedoeling. Want dan is het laatste gedeelte van dit vers meer een uitroep dan een vraag. Anderen vertalen: Ja, hoort Hij hen niet geduldig aan? (i.t.t. de onrechtvaardige rechter); Hij is een welwillend luisteraar; Hij neemt geduldig de tijd voor hen (zo dr. Jakob van Bruggen, *a.w.*, blz. 327). King James heeft: 'Hoewel Hij lang geduld heeft met hen' (bear long with). Gr. 'en tachei' (vs.8) = snel, zonder uitstel, op onvermoede wijze (zo Dr. J. T. Nielsen in *Het evangelie naar Lucas II* (serie De prediking van het Nieuwe Testament); Nijkerk 1983, blz. 108. God draait niet om in te grijpen.

3. Het mag ons wel opvallen, dat in het Markus- en Lukasevangelie aansluitend aan deze bestraffing van de Joodse leidslieden door Jezus, verhaald wordt, hoe een arme weduwe in de tempel twee kleine penningen (een oort) in de schatkist werpt; dat is volgens Jezus meer dan wat allen doen. Want die hebben van hun overvloed gegeven. Maar de arme weduwe geeft van haar gebrek, haar ganse leeftocht, haar broodwinning. Wat een weduwe;

onbeduidend? Nee, voorbeeldig! Helemaal en radicaal Gode en Zijn dienst toegewijd; met een volvaardig gemoed. Had de tempel geen mogelijkheden van diaconale' ondersteuning van weduwen? Nee, wie dacht er eigenlijk aan weduwen? Keer het maar om. Wat had de tempel aan deze weduwe? Zij was een toonbeeld van overgave aan de Heere en afhankelijkheid van Hem. Zij had zoveel aan de God van de tempel te danken. En nu geeft zij een paar duiten waar de tempeldienaars niets mee kunnen. Maar dat is in de ogen van Jezus meer dan wat anderen geven. ⁴ Een weduwe staat in die tijd overigens gewoonweg rechtloos in het leven. Ze telt niet mee, in geen enkel opzicht. Een weduwe is in de Bijbel symbool van uiterste nood. Ze houdt op den duur niets over. Een sterke arm die haar beschermt, is er niet. Maar gelukkig is zij, omdat zij weet, dat er Een is die voor haar zorgt.

4. En nu we kennismakend met weduwen in het NT, toch al in de tempel zijn, geven we ook Anna, de profetes, van wie wij lezen in Lukas 2:36-38, een ogenblik aandacht. De Bijbel vertelt haar hele levensverhaal in drie verzen. Hoe bestaat het?

Anna woont in Jeruzalem, maar is afkomstig uit het hoge Noorden. Ze is weduwe, al heel lang. Lukas vertelt, dat zij gehuwd is geweest. Niet meer dan zeven jaren. Zeven zonnige huwelijksjaren. Maar daarna: eenzaamheid, moeite en verdriet. Kinderen heeft ze vermoedelijk niet gekregen. Ze is ook nooit hertrouwd. Ze heeft dus levenslang voor zichzelf moeten zorgen. Ze genoot geen weduwepensioen. Want zo iets bestond er nu eenmaal in die dagen niet.

Daarmee is al heel wat van Anna verteld. Ze zou er zelf misschien een dik boek over hebben kunnen schrijven. Ze is nu 84 jaar. Voor die tijd een hoge leeftijd. Of is ze nog veel ouder? We kunnen namelijk de tekst van Luk. 2:37 ook aldus lezen: en zij was nu reeds omtrent 84 jaren weduwe. En dat betekent dan, dat zij 84 + 7 jaren (91 jaar) geleden getrouwd is. En als ze er vroeg bij is geweest (in die dagen bepaald niet abnormaal) en op haar 15e reeds tot een trouwdag is gekomen, dan moet ze dus 106 jaar oud zijn geweest. Inderdaad op grote ouderdom. Zij was dan zeker één van de oudste inwoners van Jeruzalem.

Maar daarmee is het belangrijkste van Anna nog niet verteld. Want zij heeft ook nog een dagprogramma. Elke dag gaat zij naar Gods huis. Ze ontbreekt er geen dag. Weer of geen weer. In de voorhof van de vrouwen voelt ze zich thuis. Daar zit ze stil te mediteren over de betekenis van de offers die door de priesters worden gebracht. Over het wonder van Gods genadige tegenwoordigheid. Daar kan een mens toch zeker zijn hart aan ophalen?!

⁴ Ze geeft twee lepra. Dat is een Romeinse kodrant (Markus: hetwelk is een oort). En 64 kodranten = een denarie = een dagloon. Die weduwe geeft dus het kleinste muntje dat er bestaat. Ze doet ook een duit in het zakje (een 64^e deel van een dagloon). En dat is alles wat zij heeft. Daar kan geen sterveling het lang mee uithouden. Daar kan de bakker geen brood van bakken.

In de tempel is er voor Anna altijd weer wat nieuws te beleven. Nieuws uit de eerste hand. Nee, ze voelt zich niet uitgerangeerd. Ze leeft geen dag te veel. En wat ze vooral ook doet, is bidden. Misschien heeft ze dat geleerd van haar vader Fanuel. Anna laat er soms haar eten voor staan. Dan vast ze. Ze haat het vadsige bestaan van een veelvraat die op zijn oude dag alleen maar weet te eten, te drinken en vrolijk te zijn. Ze bidt. En vraag dan niet wat die oude vrouw allemaal te bidden zal hebben gehad. Gebedsstof in overvloed voor iemand als Anna. Want wat denkt u dan van al die mensen die ze dagelijks in de tempel ontmoet? Kortom – zoals J.C.Ryle schrijft – ‘Anna spreekt steeds met God als met haar beste Vriend’.

Ja, maar één ding is het toch vooral, dat het gebedsleven van Anna stempelt. Uitzien naar de komst van de Messias. Hunkeren naar de dag van de grote verlossing. Zie de afbeelding: van Anna, geschilderd door Rembrandt.

Zo dient Anna God. Nacht en dag. Het is geen ogenblik uit haar gedachten ‘Word ik wakker, zo ben ik nog bij U’ (Ps. 139:18). ‘Te middernacht sta ik op om U te loven voor de rechten Uwer gerechtigheid’ (Ps. 119:62). Nacht en dag. De nacht voorop. O, die nachten! Wat zijn ze soms lang, als we niet slapen kunnen. En hoe eenzaam voelt zich dan een vrouw alleen. Maar van Anna geldt: ‘Die nu waarlijk weduwe is en alleen gelaten, die hoopt op God en blijft in smekingen en gebeden, nacht en dag’ (1 Tim. 5:5). De nacht voorop.

Godsdienst. Dat is niet maar iets voor een uitgeleefd mens van rond de 100.

Zonder bekering wordt een mens niet een echt godsdienstig mens. Maar niet zodra heeft God het ons geleerd om een walg aan onszelf te krijgen, of er openbaart zich ook een intens verlangen in ons hart om een ander leven te gaan leiden. We gaan met Anna op pad. God dienen. ‘t Kan nog, als men de tachtig gepasseerd is.

Hebben we ons werkelijk getraind in de gemeenschap met God, ons hart opgehaald aan Zijn ondoorgroondelijke barmhartigheid, rust gevonden in Christus’ volbrachte werk? Om van daaruit actief te zijn. Levend vanuit de zekerheid, dat de overwinning op de machten en op alles wat ons ooit zou kunnen bedreigen, is bevochten door Hem? Aan Anna was het vergund om in het kleine Kind dat in de tempel aan God werd aangeboden, de Heiland te zien en te aanbidden. Verlossing te Jeruzalem. Daarvan sprak zij – zij was een profetes - tot allen die de

verlossing in Jeruzalem verwachtten. Anna bleef in contact met de andere leden van de Adventsgemeente in Jeruzalem die naar de komst van de Messias uitzagen, de Messias Die de goddeloosheden van Jakob afwendt en hun zonden wegneemt.

5. Uit de stadspoort van het kleine stadje Naïn (aan de voet van de Thabor) nadert een rouwstoet. Luk. 7:11vv.⁵

Voorop een doodsbaar, op de schouders door enkele mannen gedragen. Daarachter een vrouw die luid snikt van verdriet. En daar weer achter een menigte van mensen die de overledene de laatste eer bewijst.

⁵ Robertson’s Word Pictures in Bible Works zegt: The mourning of a widow for an only son is the extremity of grief (Plummer).

Er wordt hartstochtelijk gehuild door de rouwklagers. Er wordt innig meegeleefd door burens, vrienden en kennissen. Iedereen vindt het erg. Arme vrouw. Ze was al zo zwaar beproefd door het verlies van haar man enige tijd geleden. En nu moet ze dan ook nog haar enige jongen op wie ze al haar hoop gevestigd heeft, haar houvast in 't leven, haar toekomstige broodwinning naar 't graf brengen. De begraafplaats ligt even buiten Naïn.

Vanmorgen blies hij de laatste adem uit. Nog dezelfde dag wordt hij, naar Oosterse gewoonte, ter aarde besteld.

De evangelist Lukas vraagt de aandacht voor deze weduwe van Naïn. Alleen Lukas maakt er gewag van. Hij is de arts onder de evangelisten en zal zich het leed van de weduwe van Naïn, toen hij kennisnam van het verhaal van het sterven van haar jongen, heel bijzonder hebben aangetrokken. Zie daar, een dode werd uitgedragen (Luk.7:12). 'De mens, van een vrouw geboren, is kort van dagen en zat van onrust. Hij komt voort als een bloem en wordt afgesneden; ook vlucht hij als een schaduw en bestaat niet' (Job 14:1v).

Langzaam gaat de rouwstoet door de stadspoort van Naïn heen, richting de begraafplaats. Alle verkeer ligt stil. Reizigers gaan even aan de kant van de weg staan. Ook Jezus met een aantal discipelen. Jezus ziet het verdriet, de tranen van de weduwe. Hij kon nimmer ongeroerd het menselijk leed aan Zich voorbij zien trekken. Het raakt en beroert Hem tot in het diepst van Zijn hart. Opeens gaat Hij midden op de weg van de dood staan. Kan Hij, de Levensvorst er dan soms niets aan doen, wanneer Zijn pad door dat van de dood gekruist wordt?! Hij is het Leven der mensen. Dit is geen toevallige samenloop van omstandigheden. Hij, Jezus is hier geen uur te vroeg, zodat Hij al lang en breed weer weg is, als de weduwe met haar dode jongen haar huis verlaat. Hij komt ook geen minuut te laat, zodat de rouwstoet reeds achter de heg van de begraafplaats verdwenen is en de overleden knaap aan het graf is toevertrouwd. Als Jezus komt, komt Hij op Zijn tijd, op 's Vaders tijd. En dat is ook precies de tijd op te helpen.

Hij doet een paar stappen naar voren, buigt Zich over de arme weduwvrouw heen en zegt: 'Ween niet'. Nu dat zullen er wel meer tegen haar gezegd hebben. 'Huil maar niet, we helpen jou er wel doorheen.' Maar ja, menselijk medelijden duurt in de regel niet zo lang. En mensenwoorden zijn goedkoop. Wij mensen zijn allen 'moeilijke vertroosters' (Job 16 : 1).

Maar als Jezus zegt: 'Ween niet', dan zegt Jezus dat niet, omdat het verkeerd zou zijn om te huilen op een begraafplaats. Tranen van verdriet over het verlies van een echtgenoot of echtgenote, van een vader, moeder of kind behoeven niet onderdrukt te worden. Ook van Jezus lezen we, dat Hij weende; dat was bij het graf van Zijn vriend Lazarus. Vergelijk Joh.11:35:

Jezus raakt de baar aan. De dragers staan stil. En dan opeens dat ongehoorde, verbazingwekkende: 'Jongeling, Ik zeg u, sta op' (Luk. 7:14 slot). Alsof de dode op de doodsbaar alleen maar sliep en wakker geroepen moest worden. De jongen – hij zal in grafdoeken gewikkeld op de baar hebben gelegen - slaat zijn lijkwade op, alsof het zijn nachtgewaad is. En wie zal dan de ontzetting kunnen beschrijven over wat er gebeurt? Tot ieders verwondering gaat de jongen overeind zitten, doet zijn mond open en kijkt zijn moeder met een paar grote en blijde ogen aan.

'Even buiten Naïns stadspoort vallen er tranen. Maar nu zijn het vreugdetranen. Dit is zo groot. Het is bijna niet te verwerken. Dit is alleen maar te aanbidden. Al zullen sommige

mensen het wel weg hebben geredeneerd, door te zeggen: ‘Die jongen was natuurlijk alleen maar schijndood’.

Maar aldus dient zich het verhaal van Lukas 7 bij ons niet aan. Integendeel, we lezen, dat de *Heere* die weduwe zag. De Heere: dat is de naam van de God van het Verbond. De God van Abraham, Izaäk en Jakob, de God van de levenden. Het is hier ook de Naam van Jezus. Hij is de Heere van dood en leven. Eén met Zijn Vader. Meer dan wat de schare er straks van maakt: Een groot Profeet is onder ons opgestaan en God heeft Zijn volk bezocht (vers 16).

Jezus blijkt hier, ja juist hier de Messias te zijn, in Wie God naar Zijn ellendigen omziet, door Wie Hij de Zijnen een eeuwig geluk bereidt: een Koninkrijk waarin dood, graf noch hel meer kunnen heersen. Daar geeft Jezus hier de bewijzen van. Hij roept de dood een halt toe. Hij is het Licht en het leven der mensen; de Tranendroger: ‘Ween niet.’ Die jongen van een jaar of vijftien in Naïn is daar het symbool van. Straks zal Jezus naar het kruis gaan. Daar zal Hij Zelf de grote worsteling met de dood ondergaan. Hij zal het allerverschrikkelijkste van de dood doorleven in Zijn Godgescheidenheid die Hij uitschreeuwt aan het vloekhout. De dood als straf op de zonde, Hij heeft ervan geweten als geen ander. Hij ging eraan te gronde.

Maar zo zou Hij de dood als de koning der verschrikking voor al de Zijnen zijn macht ontnemen en er de prikkel uit weghalen. De dood heeft vanaf dat moment niets meer te eisen in het leven van een zondaar die al Zijn schuld aan Jezus mag zijn kwijtgeraakt.

Ook in de geschiedenissen van de profeten Elia en Elísa wordt van de opwekking van een dode jongen gewaagd. Elia wekte de enige zoon van de weduwe te Zarfath op (1 Kon.17) op en Eliza de jongen van de Sunamietische (2 Kon.4). Geen wonder, dat de mensen daaraan denken, als ze de opwekking van de jonge man te Naïn meemaken. Sunem lag aan de andere kant van de Thabor. ‘Een groot Profeet is onder ons opgestaan en God heeft Zijn volk bezocht’ (Luk.7 : 16).

Hoe troostrijk moet het zijn geweest voor Johannes de Doper in zijn gevangenis, van wie Lukas even verderop ons vertelt. Hij had maar steeds geroepen: ‘Zie, Het lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt’. En nu? Nu is hij een afgedankte soldaat, wachtend op zijn terechtstelling in zijn sombere gevangenis. Weldra zou hij onthoofd worden.

Geen wonder, dat hij zijn volgelingen aan Jezus laat vragen: ‘Zijt Gij Degene die komen zou of verwachten wij een ander?!’ (Luk.7:19 slot). En wat krijgen ze dan ten antwoord? ‘Gaat heen en boodschapt Johannes weder de dingen die gij gezien en gehoord hebt, namelijk dat de blinden ziende worden, de kreupelen wandelen, de melaatsen gereinigd worden, de doven horen, de doden opgewekt worden, de armen het Evangelie verkondigd wordt’ (vers 22).

Jezus heeft Zijn Messiasschap bewezen even buiten de stadspoort van Naïn. ‘Ween niet.’ God zal alle tranen uit de ogen afwissen. Zou de geschiedenis van de opwekking van de jongeling te Naïn niet mede met het oog op de treurende Doper in de gevangenis door Lukas vlak vóór het verhaal over Johannes in de gevangenis zijn geplaatst.

‘Ween niet!’ Ik denk ook aan die andere Johannes, de evangelist en apostel die op een eenzaam eiland Patmos zit, verbannen om zijn geloof. Ook hem staan de tranen in de ogen vanwege de ellendige toestand die nog maar steeds voortduurt. De geschiedenis gaat zijn onverstoorbare, diep teleurstellende gang, ondanks kruis en opstanding. Wat is er nu eigenlijk

veranderd sinds Golgotha en sinds de Paasmorgen?! De toekomst is donker. Niemand kan er echt perspectief in zien. Johannes weent. We lezen ervan in het boek Openbaring, hoofdstuk 5.

Maar dan is daar opeens een ouderling die de wenende Johannes toeroept: 'Ween niet!' (Openb. 5 : 5). Deze wijst hem op het Lam dat voor God staat als geslacht, de Leeuw uit de stam van Juda, die heeft overwonnen, die het boek van de geschiedenis der aarde in zijn handen houdt en de zeven zegelen openbreekt. Hem is gegeven alle macht in de hemel en op aarde. Wacht nog even. Nog een verdrukking van tien dagen. Dan is 't gedaan. 'Ween niet.'

John Bunyan, de grote worstelaar die gedurende heel zijn leven gezocht heeft naar de grond van zijn behoud. Hij zag tenslotte al zijn heil vastliggen in de opgestane Christus. Op zondag, als hij de klokken hoorde luiden, dacht hij terug aan Jezus' opstanding uit de doden. En dan zag hij Hem, springende en huppelende rondom Zijn verlaten graf, omdat Hij daar voor eeuwig de rechtvaardiging van John Bunyan had bewerkt.

Tenslotte. Ik had gedacht, dat Jezus de jongeling van Naïn, nadat hij hem uit de doden had opgewekt, wel gevraagd zou hebben om Zijn leerling en volgeling te worden. Maar wat lezen we? 'Hij gaf hem aan zijn moeder' (Luk.7 : 15 slot). Die jongen moest gewoon voor zijn moeder gaan zorgen.

6. In Hand.6:1 lezen we, dat er in de jonge christengemeente te Jeruzalem een probleem ontstaat, doordat de apostelen bij de verzorging van de armlastigen te weinig aandacht kunnen geven aan de weduwen van de Grieks sprekende (hellenistische) Joden die op hun oude dag vanuit de diaspora in Jeruzalem zijn komen wonen. Hun weduwen worden verwaarloosd bij de uitdeling van goederen (Hand. 6:1). Zo ontstaat er verbittering en onderlinge verwijdering. En wat besluit men dan? Laten de apostelen volharden in het gebed en in de bediening van het Woord, maar laten er ook 'diakenen' gekozen worden die de speciale taak hebben om de armen te gedenken, zonder onderscheid. Een wijs besluit. Zorgvuldigheid is een eerste vereiste in de besteding van diaconale gelden en goederen. Niemand moet overgeslagen worden, zeker geen weduwen.

Een oude legende vertelt, dat in 268 na Chr. keizer Valerianus eens in de stad Rome kwam om de schatten van de kerk te roven. Toen was daar een diaken van de kerk, een zekere Laurentius die een plan bedacht Hij riep de arme mensen van de stad Rome bij elkaar, een lange stoet van weduwen en bezitslozen. En toen de keizer eraan kwam en wilde weten, waar zich de kerkschatten bevonden, liet diaken Laurentius hem die lange stoet van arme lieden zien en zei: 'Kijk, keizer, daar hebt u de schatten van de kerk van Rome'.⁶

7. Een ontroerend gebeuren binnen de eerste christengemeente te Joppe wordt ons beschreven in Hand.9::36vv. Tabitha, ook wel Dorkas genoemd, steeds bezig in het verzorgen van zieken en armen, sterft. Een groot verlies. Petrus hoort ervan en gaat naar Joppe. In een opkamer ligt ze opgebaard. En al de weduwen voor wie zij zoveel betekend heeft, staan eromheen., wenende en tonende de rokken en klederen, die Dorkas gemaakt had'. En dan opeens klinkt er een stem (van Petrus): 'Tabitha, sta op'. Wie kan dat wonder op? Een vrouw, een diacones wordt als een rijk Godsgeschenk aan de gemeente teruggegeven.

⁶ De Laurenskerk te Rotterdam is naar deze diaken genoemd.

8. Het ligt geheel in deze lijn, als Jakobus in zijn brief (Jak. 1:27) zijn lezers en ook ons op het hart bindt om wezen en weduwen te bezoeken in hun verdrukking.. Aan hen aandacht geven is niet slechts een zaak en taak van enkele daartoe aangestelden. Niemand mag vergeten, dat wie aan een weduwe komt, aan God komt. Hetzelfde geldt ook van een wees. Door alle eeuwen heen zijn zij het die in verdrukking zijn gekomen. Een bezoekje alleen al kan wonderen doen. En dan maar nooit vergeten, dat er meer wezen en weduwen zijn in de wereld dan in ons land alleen.

9. Verder is niet te vergeten wat de apostel Paulus vooral in zijn zgn. Pastorale Brieven schrijft over de weduwen.

a. In 1 Kor.7:8 geeft hij de ongetrouwden en de weduwen de raad, als zij tenminste een gave van God daartoe hebben gekregen, om, zoals hij zelf, ongehuwd te blijven. ⁷ Laten ongehuwden niet denken, dat een huwelijk altijd de beste oplossing voor hen is. Een huwelijk moet geen vlucht/noodsprong zijn vanuit hun eenzaamheid. Laat staan slechts een middel om een goed onderdak te krijgen.

Ons past diep respect voor die jonge vrouwen die aan geen tweede man meer verbonden kunnen zijn, omdat haar eerste man die zij door de dood kwijtraakten, voor haar de enige is en blijft aan wie zij zichzelf kwijt kunnen. Laten mannen die dat van zulke jonge weduwen bemerken, haar dan met rust laten.

b. Maar elders (1 Tim. 5:14) bepaalt Paulus, dat het goed is, als de jonge weduwen tot een tweede huwelijk komen, kinderen ter wereld brengen en hun huis goed beheren (een goede huismeesteres zijn). Voor een jonge weduwe die de gave der onthouding niet heeft en eigenlijk ook wel zou willen hertrouwen, is er niets in de weg om tot een tweede huwelijk te komen.

c. Overigens heeft de apostel diep respect voor hen die waarlijk weduwe zijn: alleen gelaten, maar hopende op God en blijvende in smekingen en gebeden, nacht en dag (1 Tim. 5:3 - 5). Laten zij vooral aan hun eigen huis (kinderen., kleinkinderen) leren godzaligheid te oefenen.

De waarlijk (voluit) weduwen, d.w.z. zij die werkelijk helemaal alleen in het leven staan; zelfs geen neven of nichten meer, die haar straks begraven. Beroofd van al haar betrekkingen. Niemand om haar heen bij wie ze echt kan uithuilen. Geen arm om haar heen, als ze slaapt. Wat moet zij doen? De ganse dag voor het raam zitten? De ene roman na de andere lezen? Totdat de muren van haar woonkamer haar aanvliegen? Van God en alle mensen? Maar dat hoeft toch niet, schrijft de apostel. Die hoopt op God ⁸ en blijft in smekingen en gebeden, nacht en dag (vs. 5b). Een mens is immers nooit uitgerangeerd.

Vouw de vereelde handen. Buig de stramme knieën. Hoop op God. Smeek, bid. Vooral als er slapeloosheid is. Nacht en dag, schrijft de apostel. En als een nieuwe dag begint met een slapeloze nacht? Dan voelt u zich, als u opgestaan bent, moe en lusteloos. Welnu, het is geen goedkope raad die u in 1 Tim. 5 gegeven wordt, weduwen. Doe als de psalmist: 'Te middernacht sta ik op om God te loven'. 'Word ik wakker, zo ben ik nog bij u'.

Dan zullen w' eens aan d' avond van ons leven
Ontslapen in 't vertrouwen op Uw kruis

⁷ Was Paulus ooit getrouwd geweest? Hij was immers opgeleid tot rabbijn en rabbijnen trouwden. Maar wellicht heeft zijn vrouw hem, toen hij christen werd, verlaten.

⁸ Er staat in feite: 'die heeft op God gehoopt'. Er is hoop gaan leven in het hart. En die hoop duurt voort.

En 't aardse huis, ons hier ter woon gegeven
Verwiss'len met Gods heerlijk Vaderhuis.

d. Vooral de oudere weduwen (van 60 jaar en ouder; en ooit slechts een keer gehuwd geweest) krijgen van Paulus de opdracht om helpende handen te zijn voor hulpbehoevenden (1 Tim. 5:9vv). Dat een weduwe gekozen worde niet minder dan van zestig jaren, welke eens mans vrouw geweest ⁹ zij; getuigenis hebbende van goede werken; zo zij kinderen opgevoed heeft; zo zij gaarne heeft geherbergd, zo zij der heiligen voeten heeft gewassen, zo zij de verdrukten genoegzame hulp gedaan heeft, zo zij alle goed werk nagetracht heeft.

De Kanttekenaren van de Statenvertaling denken hier aan „het ampt eener diakonesse, welke in de eerste kercke de gemeynte dienden onder siecke, vreemde ende arme lieden ende die daer over van de gemeynte, des noots zijnde, wierden onderhouden". Zeer waarschijnlijk wijst deze verklaring in de beste richting. De oudere weduwen, geoefend in levensheiliging en bekend om liefdadigheidswerken (vers 10), worden hier door Paulus geacht van groot belang te zijn voor de gemeente. Zeer waarschijnlijk doelt Paulus in 1 Tim.5:9vv op een lijst van oudere, beproefde weduwen, die op allerlei wijze charitatieve werkzaamheden verrichtten, in de nauwste samenwerking met de diakenen. De in 1 Tim.5 genoemde weduwen, die gekozen werden voor een charitatieve taak in de gemeente hebben bij hun vele contacten ook zielszorgelijke taken inzake de opvoeding en het wegwijs maken in de vragen des levens (bij jongere gemeenteleden, bij jonge weduwen wellicht ook) tot haar roeping gerekend.

e. Tenslotte 1 Tim. 5:16: Zo enig gelovig man of gelovige vrouw weduwen heeft, dat die haar genoegzame hulp doe (haar naar behoren bijsta) en dat de gemeente niet bezwaard worde, opdat zij degenen die waarlijk weduwen zijn, genoegzame hulp doen moge Vermoedelijk is de beste lezing van de tekst: 'Indien enige gelovige vrouw...' Dus: vooral gelovige vrouwen (ook weduwen die zelf in aanmerking zouden kunnen komen voor de dienst in de gemeente); zij moeten vooral dichtbij huis beginnen (in de verzorging van weduwen). De andere lezing (gevolgd door de Statenvertalers) laat het voorschrift om weduwen te verzorgen (vooral huisgenoten) slaan op gelovige mannen en vrouwen. H. Bürki in de *Wuppertaler Studienbibel*, S. 177, vermeldt een bij Holtzmann geciteerd grafinschrift uit Rome: 'Opgericht door haar dochter, de goede Regina, aan haar moeder die weduwe was, welke zestig jaren als weduwe leefde en nooit de kerk ten laste is gevallen'.¹⁰

⁹ Waarschijnlijk wil Paulus met zijn bevel „vrouw van één man" te zijn, voorkomen hebben, dat gescheidenen of herhaaldelijk gescheidenen, laat staan met meerdere mannen samenlevende vrouwen op vooraanstaande plaatsen in de gemeente zouden komen te staan.

¹⁰ In deze voordracht is gebruik gemaakt van 1. Gesenius' *Hebr. und Aram. Handwörterbuch*; 16e Aufl. 1915, s.v. almaanaah 2. Trommius' *concordantie*, s.v. weduwe; 3. Robertson's Word Pictures in Bible Works en Easton Bible Dictionary in Bible Works; 4. Woordenboek ISBE = Internat. Standard Bible Encyclopedie, s.v. widow in E-sword; 5. Bijbels woordenboek in Online Bijbel. Verschillende commentaren.